

Sånenyt nr. 3 2016

Formandens klumme

af Mette Marie Lungeholt

Så er 2016 næsten overstået i flyvende fart, og nu starter en ny cyklus med drægtige får, der skal læmme til foråret.

Jeg håber I som medlemmer har sat pris på vores arbejde i bestyrelsen, og vi modtager gerne input til nye arrangementer, artikler eller andet I synes der mangler.

2017 byder på mere arbejde med det hollandske registrerings-program og forsøget på at få ”vores” data fra Seges.

Jeg ønsker alle en glædelig jul og et godt nytår.

Det er ikke meget sådan en type vintervej vi har haft i år

Årets gang	3
Avlsudvalgets beretning.....	5
En lille historie fra Nordjylland.....	6
Referat fra generalforsamlingen	8
Formandens beretning.....	11
Markpleje for amatører	13
Skindgarvning.....	16
Her græsser sånefår—måske	18
Kontakt oplysninger.....	20

Husk at blad-redaktøren modtager meget gerne medlemmernes billeder og evt. indlæg på formand@saane.dk

Årets gang hos Morten og Susie Riis på Blanshovedgård

af Susie Riis

Ferry – vores nye vædder – slikker sig om munden, når der bliver serveret wrap. Udover hans andre fortrin, synes jeg rigtig godt om hans hoved.

I september havde vi igen lam klare til slagtning. Sørgede dog for at beholde nogle gode avlseggede af dem. Det er ellers fristende at slagte alle de, der har fine vægte, når efterspørgslen er der, men de allerbedstes gener skal jo gerne videreføres, så udover hvad vi selv skal bruge, beholdt vi lidt ekstra. Det viste sig da også, at der var bud efter flere af dem. Det er så hyggeligt at sælge til avlsbrug :-)

Vi vejede alle lammene forleden og er godt

tilfredse med, hvordan de tager på. Selv en trillingepige, vi har kigget godt efter hele tiden, fordi hun bare har været så lille, er stadig glad og kvik på trods af en vægt på kun 20 kg. Hendes to søskende vejer over det dobbelte. Hun var årets mindste lam med en fødselsvægt på 2,4 kg, men livlig og har hele tiden øget sin vægt, men i et laangsomt tempo.

Det var planen at slagte igen inden Jul, men tiden er løbet og det når vi bare ikke. Så det må blive i januar. Godt vores kunder er tålmodige.

Som sædvanligt er dyrene blevet flyttet rundt mellem forskellige marker af hensyn til ormetryk. Da vi fandt et avlsvædderlam, der passer godt ind i vores afstamninger, krævede det lige lidt markplanlægning, når vi nu skulle have fire væddere på og ikke kun de tre gamle - Olsen, Hannibal og Loke.

Drengene blev sat til først i oktober, så vi har får gående seks forskellige steder. Fire marker til løbningerne, og så to til henholdsvis vædder-og gimmerlam.

Ferry, som den nye hedder, har fået 3 damer, at øve sig på. Det er rart at vide, om han fungerer, inden han bliver sat til en større flok til næste år, hvor det er meningen, han skal erstatte 1-2 af de voksne drenge. Vi har aldrig været udsat for en steril vædder, men det ville da bare være så ærgerligt!!

Vores "lam" nr. 500 & 498 er nu blevet voksne og er to af Ferrys 3 damer.

Her midt i december er vi glade for, vi kun fik et par dage i november med lidt sne og frosten har også holdt sig næsten helt væk. Det gør det lidt nemmere, at have dem ude, selvom de får det resterende græs suppleret med wrap.

Vintermaden er ved at være på plads. De sidste par år har vi fået lavet store bigballe wrap af vores græs. Det er billigere end selv at lave de små, vi selv har maskineri til og meget tidsbesparende. Halm har vi presset i Morten Korch baller hos en nærliggende bonde, der ikke havde visnet byggen ned med Round-Up. Roepillerne er på vej. Dem udfodrer vi opblødte i vand, da de ellers kan udvide sig så hurtigt, at der er risiko for skader på spiserøret. De regnes som grovfoder og desuden har de et højt kalkindhold. 7-9-13 har vores dyr så godt

som aldrig haft vomproblemer. Sukkerfabrikken i Nykøbing F. vil i 2017 forsøgsvis lave økologisk sukker. Det kunne være interessant, om der så åbner sig en mulighed for at kunne købe økologiske roepiller i en overskuelig fremtid.

Der arbejdes på højtryk for at gøre den store lade klar så fårene kan komme ind. De 30 får, der har gået med vædderne, skal være inde inden Nytår, for d. 31.12 kommer Carl Williams nemlig og scanner. Håber vi også kan nå at få dem klippede inden. Det er snart blevet en hyggelig tradition at få Nytårsscannet. Det er også rart at vide, hvor mange lam de enkelte får er drægtige med, så tidligt som muligt.

Vi glæder os til der ser sådan ud i laden igen.

Daisy, vores nu 11 årige border, er godt til-

freds med Luna, som vi købte sidste år. Hun synes det er fint med en hund, der kan tænke og reagere på den rigtige måde. Både når det gælder får og katte og...

Det har været så nemt med Luna, hun observerer alt hvad Daisy gør og fatter lynhurtigt.

Gode fårehunde er en kæmpehjælp.

Avlsudvalgets beretning

af Mette Marie Lungholt

Avlsudvalget har ikke været så aktivt i det forgangne år. Det skyldes til dels at vi fik udrettet meget i 2015, og derfor lige skulle trække vejret. Og dels skyldes det travlhed på andre fronter, især for mit vedkommen-

de. Vi har holdt et møde hvor vi besluttede at revidere i ordlyden vedr. halelængden i eksteriør-beskrivelsen. Vi havde fået en henvendelse, at den gav anledning til misforståelse. Så nu lyder den: Halen har naturlig

længde eller kuperes efter gældende regler.

Vi besluttede desuden at medlemmer der ønsker at offentliggøre deres dyrs stamtavler, kan få dem på foreningens hjemmeside. De skal da bare sendes som pdf-fil til webmasteren.

Der var lidt snak om vurderingen af fedthale på udstilling, og en orientering om BeIExpert.

En lille historie fra Nordjylland

af Vibeke Bille Rasmussen

Der har i efteråret været meget græs her hos mig, især på godt 1 hektar nyetablerede kløvergræsmarker, og det har været en fornøjelse at gå de daglige ture og iagttage de får og gimmere, jeg har valgt ud som avls-dyr til den kommende sæson. Der har ikke været behov for flushing, tværtimod er jeg en smule bekymret over, hvorvidt de måske er i for godt huld. Det får vise sig.

I midten af oktober forhindrede mit arbejde mig i at se til dyrene i et par dage, men en aften, lige som det næsten var helt mørkt, gik jeg en runde selv om jeg næsten ikke kunne se noget. Vejret var mildt og dejligt, og fårene kom hen og ville hilse på. Jeg talte pr automatik, hvor mange der var, og syntes, der manglede en, men slog det hen med tusmørket og at dyrene bevægede sig rundt. Så talte jeg alligevel igen. Og igen. Der manglede godt nok en, oven i købet en af dem, som altid plejer at skulle helt frem og nusses. I øvrigt en af de gode bivirkninger ved at være på dyrskue, der opstår gode relationer dyr og mennesker imellem.

Jeg måtte en tur ud over marken for at lede efter den manglende, nr. 70, nu var det helt mørkt, så der gik nogen tid, før jeg fandt hende. Liggende på siden, død. Græsset var ikke sparket op, der var ingen fråde eller andre tegn på sygdom, det var, som om hun bare var væltet om på siden og var død. Det var meget trist, hun var i sommers med på Hjørring Dyrskue og senere Landsskuet i Herning, og klarede sig fint begge steder.

Der var ikke så meget, jeg kunne gøre lige på stedet, hun måtte blive liggende. Dagen efter var min mand og jeg i marken med traktoren for at få hende hjem, så Daka kunne hente hende. Vi skulle igennem en anden mark, og så var det mærkelige, at her manglede også et dyr. Et udsætterfår gik med tre vædderlam, der skulle indgå i avlen, og nu gik hun bare med to lam! Det var dog besynderligt. En søgning i marken gav ikke noget resultat. Selv om jeg havde frygtet, at 151lå død et sted, var det ikke tilfældet. Eftersøgningen blev udvidet til resten af ejendommen, haven, vædderfolden, maskinhuset, den lille indhegnede dam, men jeg fandt ingenting. Ind imellem kiggede jeg ned i marken igen, som om han på mystisk vis pludselig var dukket op, men nej, han var og blev væk.

Dagen efter lagde jeg en efterspørgsel på borgerforeningens hjemmeside og facebook gruppe. En mand fra området henvendte sig, at han ovre i rapsmarken bag jernbanen havde set "et sort dyr", som han havde taget for en hund. Mærkeligt, et vædderlam ville vel under ingen omstændigheder bevæge sig mere end 300 m væk fra flokken, og der er ikke andre fårebesætninger i nærheden. Vi tog afsted i bil, med en sort spand med korn, reb og lokkende tilråb. Vi fandt nogle klovspor, som lignede, men i området er der både rådyr og krondyr, så det var ikke det endelige bevis på, at han havde gået der. Jeg var inde hos mange naboer, som alle var søde og ville melde tilbage, hvis de så eller

hørte noget.

Men absolut intet skete. Udover, at nogle pludselig begyndte at tale om, at der havde været natlige militærøvelser i området natten før jeg fandt mit døde får, og at der var ødelagt et hegn ind til smedens limousine flok, hvor der også gik en pæn stor tyr. Det hegn var dog hurtigt blevet repareret.

Det fik mig til at se lidt anderledes på situationen, og på nye runder omkring mine marker, observerede jeg trampespor i kornmarken, mellem de to folde, hvor det døde får lå, og folden, hvor vædderlammet manglede. Derudover var der mange trampespor hen over diger og ned til en grøft, hvor der var smidt træstammer i, måske i forsøg på at nogen kunne komme rimelig tørskoet over. Desuden var et elhegn ødelagt, ind til en fold, hvor jeg ikke havde dyr gående.

Alt dette fik mig til at sende en mail til Hvorup Kaserne, som ligger kort herfra. Jeg beskrev omstændighederne og at jeg mente, der kunne være en sammenhæng mellem natøvelsen og det døde får og manglende vædderlam.

Efter en uges tid blev jeg ringet op af en

meget imødekommende major fra Karup Kaserne, som ville sende sagen videre til Hvorup Kaserne og bede dem om at kontakte mig. Det skete imidlertid ikke, før majoren havde rykket, så kom der lidt skred i sagen. En ligeledes meget venlig kaptajn fra Hvorup Kaserne hørte på mig og min historie. Hverken majoren eller kaptajnen prøvede på noget tidspunkt at unddrage sig deres ansvar, selv om jeg pointerede, at jeg naturligvis ikke havde bevis for, at det var et af deres trænregimenters skyld, jeg kunne blot konstatere en tidsmæssig sammenhæng. Og nej, jeg kendte ikke til nogen forhistorie, hvor får døde af skræk eller stress.

Den venlige kaptajn bad mig nævne hvilken værdi, de to dyr repræsenterede, og bad mig udfylde et officielt skema med angivelse af mit krav, underskrift og min nem-id konto.

Og vædderlammet? Ham fandt jeg efter en uge, liggende i en lav grøft så tæt på fårestalden, at jeg slet ikke havde kigget der. Lige så død som får nr. 70, men halv ædt. Formentlig af ræv, krager og lignende.

Referat fra generalforsamlingen

af Anette Fjordvang

Deltagere: Hanne og Axel Sømod, Iben Dolriis, Susie og Morten Riis, Hans-Erik Jensen, Mette Marie Lungholt, Anne og Allan Christensen, Hanne Schjellerup, Per Alkestrup, Tina Piora, Karen Nyholt, Vibeke Bille, Bente Larsen, Anders og Hanne Petterson, Anette og Dan Fjordvang, Hans Klindt.

Allan blev udnævnt til at være foreningens 1. æresmedlem efter mere end 20 år som aktiv bestyrelsesmedlem.

Dagsorden til generalforsamling

A. Valg af dirigent

Per blev valgt som dirigent. Anette indvilligede i at skrive referat.

B. Formandens og avlsudvalgets beretning

Mette Marie berettede som formand: Vedlægges som bilag

Mette Marie berettede fra avlsudvalget: Vedlægges som bilag

Formandens og avlsudvalgets beretninger godkendt.

Hans-Erik fortalte: Belexpert er et Hollandsk program, som er lavet til får og brugt i en del år i Hollandske besætninger. Programmet er langt mere omfattende end det vi benytter nu, blandt andre ting kan programmet beregne indavls koefficient og prisen er ca det halve, 38 kr/voksne får pr år.

Belexpert tilbydes gratis til Såneforeningens medlemmer i en ikke nærmere fastsat periode, for at medlemmerne kan prøve programmet inden der tegnes abonnement.

C. Regnskab

Allan:

Kontingent: Der var ikke blevet indbetalt helt så meget kontingent som budgetteret

Sånebeklædning: Udgifterne er ikke budgetteret, men der er heldigvis også indtægter fra salg af beklædning

Møder: bestyrelsen afholder de fleste bestyrelsesmøder som telefonmøder, derfor er udgifterne begrænsede

Gebyrer: nedsat fra 300,- kr til 90,- kr ved at skifte bankkonto i Danske Bank

Deltagelse i dyrskuer: udgifterne er begrænset til 3000,- kr. 5 besætninger har i det forgangne år udstillet på lokale dyrskuer og landsskuet.

Såne-bladet: det har været dyrere end beregnet at trykke og udsende bladet

Generalforsamling: posten blev billigere end beregnet, tak til Karen for husly på sidste

generalforsamling

Markedsføring: ingen udgifter i det forgangne år

Domæne: skiftet til et nyt domæne har nedsat udgifterne på denne post

Medlemsarrangement: udgifterne dækker over medlemsarrangementet hos David Wotton.

Sånebeklædning: indtægterne ved salg af beklædning

Passiver: igen i år er der medlemmer, der er et helt år foran med at indbetale kontingent.

Resultat: et overskud på 2396,- kr., kassebeholdningen er derfor på 7607,- kr.

Regnskabet blev godkendt.

D. Behandling af indkomne forslag

Bestyrelsen har ikke modtaget forslag

E. Budget

Fremlagt af Allan: Vi besluttede at fortsætte med det nuværende kontingent, dvs 300,- kr for enkeltmedlemmer og 450,- for dobbeltmedlemmer og at budgettere som følger:

Møder: 1500,- kr.

Gebyrer nedsat til 0,- kr.

Deltagelser i dyrskuer: 3000,- kr.

Såne-bladet: da medlemstallet og portoen er steget sættes det budgetterede beløb op til 6000,- kr.

Generalforsamlingen: 5000,- kr.

Markedsføring: 1400,- kr.

Domæne: 200,- kr.

Medlemsarrangement: 3000,- kr.

Sånebeklædning med 4000,- kr

Generalforsamlingen godkendte budgettet for 2017/18.

F. Valg af formand i lige år

Mette Marie var på valg som formand og modtog genvalg.

G. Valg af 2 bestyrelsesmedlemmer

Allan og Hans-Erik var begge på valg og begge modtog genvalg.

H. Valg af suppleant til bestyrelsen

Karen var på valg og modtog genvalg

I. Valg af revisor

Anders Petterson var på valg og modtog genvalg.

J. Valg af revisorsuppleant

Hanne Petterson var på valg og modtog genvalg.

K. Valg af medlem til avlsudvalget for 2 år

Susie var på valg. Hans-Erik stillede op og ønskede at blive valgt for at introducere os andre for Belexpert. Der var hemmelig afstemning og Hans-Erik blev valgt.

L. Fastsættelse af tid og sted for næste generalforsamling

Vi besluttede, at næste generalforsamling afholdes søndag den 8. oktober 2017. Generalforsamlingen lader det være op til bestyrelsen at vælge tid og sted.

M. Eventuelt

Axel udtrykte forundring over antallet af krydsningsdyr, der er i foreningen og over de racer, der er krydset ind, såsom finuld og texel. Han udtrykte ønske om, at avlsudvalget fremover skal arbejde på at gøre f.eks. 93% såner til 100%. Han mindede desuden om det tidligere forsøg, hvor avlsudvalget købte en suffolk vædder, som medlemmerne frit kunne benytte for at få nyt blod ind i såneavlen og foreslog at avlsudvalget skulle overveje at gentage forsøget.

Mette Marie fortalte, at hun havde kontaktet Seges i forbindelse med udgivelsen af jubilæumsbladet for at få at vide, hvor mange 100% såner der er registreret i Danmark gennem de sidste 25 år og hvor mange 87,5% og højere der er registreret i samme tidsrum. Seges ville gerne give disse informationer, dog skulle de kompenseres for indsatsen og have et par tusinde for informationerne.

Anders appellerede til, at vi avler på at bevare racen og avler henimod 100% såner, så racen ikke på sigt udvandes.

Flere medlemmer ønskede, at de kunne se på foreningens hjemmeside, hvilke væddere de andre medlemmer bruger. Hans-Erik vil gerne oprette vædderne på hjemmesiden, hvis medlemmerne sender ham de nødvendige informationer om vædderne og deres stamtavler.

Formandens beretning

af Mette Marie Lungebølt

I år er der jo 25 års jubilæum for sånens godkendelse. Det har fyldt en del i bestyrelsens arbejde, idet vi har ønsket at markere jubilæet med et flot jubilæumsblad, der beskriver hvordan det hele startede og udviklede sig. Vi synes selv at resultatet er blevet flot, og vi håber I vil synes det samme. I den forbindelse er vi selvfølgelig glade for at nogle af de personer der var med i starten har hjulpet os med indlæg, og også er mødt op i dag.

En anden af vores store opgaver er det faste Sånenyt, som efter min mening er blevet til et godt blad med en masse interessante emner for vores medlemmer. Vi modtager stadig gerne input i form af både artikler og billeder. Tak til Susie Riis for hendes bidrag til Årets gang, hun skriver også i det næste nr. Og fra årsskiftet overgår stafetten til næste års skribent, som jeg kan afsløre bliver Børnehaven Spirrevippen ved Bogense på Fyn.

Husk I kan få bladet tilsendt som pdf-fil på mail, enten som supplement til det trykte blad eller alene. Hvis jeg har glemt jer, så skriv en mail igen.

Vi har holdt 6 møder i det forgangne år, hvor der har været nogle faste tilbagevendende emner. Udover blad-produktionen har det bla været de forskellige branche-organisationer. Vores holdning er at det er noget gedigent rod med 3 side-ordnede organisationer. Vi har indtil videre besluttet at forholde os neutrale og afventende, da vi ønsker et fælles fodslag. I mellemtiden hol-

der vi os orienteret så godt det er muligt om hvad de foretager sig i de 3 organisationer.

Noget andet vi til gengæld ikke har forholdt os afventende til er et skifte til et nyt registrerings-program. Vi besluttede allerede omkring årsskiftet at vi ønskede at flytte alle sånerne over i det hollandske program Be-Expert, som vi mener er langt bedre end det nuværende Webdyr+ vi kan få fra Seges, samtidig med at det formentlig er billigere. Desværre løb vi ind i nogle problemer med kommunikationen med firmaet, da de skiftede ud i medarbejder staben. Så først fra marts kom der lidt skred i det. Det næste problem vi så stødte på var korrektheden af de data der fremkom i programmet samt mangelfulde oversættelser. I nogle af de prøve-besætninger vi fik lagt ind var der en del fejl, bla omkring afkom, læmninger mm. Det har været højt prioriteret at få rettet de problemer før vi gik videre ud med det i en større kreds. Det største problem er at vi ikke kan få vores data ud fra Seges' database i en overskuelig form, uden at betale mange tusinde kroner for dem. Jeg har været i kontakt med Seges den sidste tid, bla. fordi vi også ønskede nogle statistik-tal vedr. sånen til jubilæums-bladet. Men de mener, at det vi betaler for i forbindelse med den frivillige registrering er opbevaring af data. Hvis de også skal trækkes ud igen, så koster det ekstra. Jeg arbejder stadig på en løsning, og i september havde jeg et meget konstruktivt møde med en repræsentant fra det hollandske firma, som også arbejder på at løse pro-

blemerne. Hans-Erik og jeg vil orientere om hvad status er pt under evt. Jeg vil bare opfordre alle medlemmer til at støtte op om et skifte, både dem der allerede er i den frivillige registrering og dem der forhåbentlig vil begynde. Og jeg vil godt takke Hans-Erik for det store arbejde han har lagt i at teste programmet, og hjælpe med oversættelser.

Vi gentog sidste års succes med et medlemsarrangement hos David Wootton i læmningsperioden. Jeg var desværre selv forhindret pga arbejde, men jeg forstod at det endnu en gang havde været en god og lærerig dag. Vi er glade for at David vil have os på besøg, og at Inga vil bruge tid på at undervise.

I år var sånerne repræsenteret på dyrskuer i Odense, Hjørring og Herning. Alle steder med fine bedømmelser og som en uvurderlig reklame for racen. Tak til de medlemmer der tager sig tid til at udstille. Jeg håber meget der er såner igen på Roskilde næste år, og vi ser gerne flere nye udstillere blande sig. Det kan også anbefales at deltage på fåredage, markeder mm, man får virkelig kontakt til potentielle nye såne-ejere, når man har levende dyr med. Og alle falder selvfølgelig for de smukke dyr.

Det kan man også se på medlemstallet, som for første gang i foreningens historie er over 100. Mange er dog de såkaldte gratiser, men vi er optimister, da erfaringen viser at flertallet vælger at fortsætte som betalende medlemmer. Man kan vist roligt sige at den ide, var den helt rigtige til at hjælpe med at vende en nedadgående medlemsudvikling. Så en stor tak til at medlemmerne for at de er gode til at fortælle os når de sælger dyr til nye ejere.

Jeg vil gerne takke hele bestyrelsen for det gode samarbejde i året, og jeg håber vi kan fortsætte, jeg er i hvert fald klar til at tage en tørn mere. Særligt er jeg glad for Anettes utrættelige arbejde med at skrive fantastiske referater, og så er der Allan. Allan er nærmest foreningens livsvidne, han har været medlem i alle 25 år, og i de 23 siddet i bestyrelsen og været foreningens kasserer. Derfor har vi i resten af bestyrelsen besluttet at han skal udnævnes til foreningens første og foreløbig eneste æresmedlem. Tak for din store indsats Allan, og tak til Anne fordi vi har fået lov til at lægge så meget beslag på ham.

Markpleje for amatører

af Allan Christensen

Baggrund

Vi flyttede til Stavnsholt (mellem Farum og Birkerød i Nordsjælland) i 1983, hvor vi købte en kondemneret ejendom med knap 2 ha land til. Vi var to familier og byggede i løbet af de næste tre år selv vores ejendom, som vi stadig bor i. De 2 ha land skulle bruges til noget, og vi kastede os over fåreavl. Anne tog på fårekursus hos Frank Pettersson (se jubilæumsnummeret) og blev begejstret for de sorte og brune får, som dengang også fandtes i en hvid udgave. Vi købte vores første tre får (gimmerlam) hos Frank i efteråret 1984 med aftale om afhentning i foråret 1985, fordi vi ikke havde mulighed for rimelige forhold for fårene hjemme hos os selv den vinter. (I parentes bemærket kostede gimmerne 1586,- kr. stykket, og den vædder, vi købte året efter, kostede 2135,- kr. Fårepriserne er således næsten uændrede til i dag - forbrugerprisindekset er i samme periode stegt med 106%)

I løbet af de næste år fik vi tilsået og heget i alt 7 små folde – de fleste på 16 - 1700 m², en enkelt på 3800 m². Siden har vi fået omlagt halvdelen af foldene en enkelt gang af en nabo – landmand, der havde maskinerne til det. Vi har ikke selv andre maskiner end en havetraktor, en tromle og en trailer. Havetraktoren har været god til at holde brændenælder, skræpper og til dels tidsler nede, men selve græsset har over tiden ændret sig til mos, urter og græs, som fårene ikke spiser. I 2014 var markerne ef-

terhånden overtaget af disse uspiselige vækster, så spørgsmålet var, om vi skulle i gang med en total omlægning af vores marker, eller om der fandtes en nemmere og billigere genvej til gode græsmarker. Som det måske fremgår af det foranstående startede vi totalt uden faglige forudsætninger indenfor landbrug.

Alma, Amalie og Amanda født foråret 1984

Alma, får nr. 4028 fra Frank Pettersson

Stavnsboltvej 212, med 7 folde

Rådgivning

Jeg spurgte Hans-Erik Jensen fra vores bestyrelse, om han kunne hjælpe med gode råd. Hans-Erik havde på vores bestyrelsesmøder sagt mange kloge ting om græs og markpleje, så det var da forsøget værd. Hans-Erik mente godt man kunne så nyt græs oven i det gamle. Han var lidt i tvivl, om det gamle græs skulle være nyslået og om man måske skulle tromle det efterfølgende. Vi blev derfor enige om, at jeg skulle prøve alle 4 kombinationer: slået / ikke slået og tromlet / ikke tromlet. Jeg fik også anvisning på hvilke græsfrø, jeg skulle bruge. Det var frøblanding 52 fra Hunsballe Frø. Der skal bruges 25 kg frø pr. hektar. Og så skulle jeg gøde, når græsset var kommet op: 40 kg rent N pr. hektar. Og endelig efterfølgende slå græsset til ca. 5 cm højde, når få-

rene har græsset på en fold. (se hvorfor i Hans-Eriks artikel om de 4 gyldne G'er i Sånenyt 1, 2016). Vi har aldrig givet gødning, men troet (håbet på) at fårene og den kløver, der oprindeligt var i marken, tilførte lige så meget gødning, som de fjernede.

Udførelse

Vi forsøgte i første omgang (foråret 2015) at klare os med de maskiner (havetraktor og trailer), som vi havde. Anne kørte havetraktoren, og jeg lå på traileren og spredte frø. Det viste sig hurtigt at være for usikkert med hensyn til en jævn dosering og også for hårdt for mig. Markerne er meget ujævne, så det gav mange bump. Derfor investerede vi i en centrifugalspreder fra P. Lindberg til ca. 1.500,- kr. Den er lige til at spænde efter havetraktoren.

Centrifugalspreder fra P. Lindberg

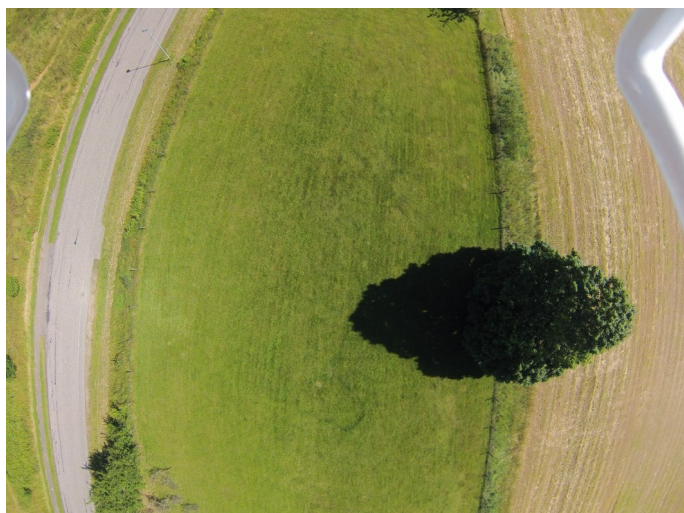

Det var en stor lettelse af arbejdet, men har også senere givet problemer. Efter et par forsøg var det muligt at ramme en frødose- ring svarende til ca. 25 kg pr. hektar. Vi star-

tede med folden på de 3800 m². Halvdelen af folden blev først slået. Så blev hele folden tilsået, og så tromlede vi halvdelen på den anden led af slåningen, således at der var 1/4 fold slået og tromlet, 1/4 kun slået, 1/4 kun tromlet og den sidste 1/4 hverken slået eller tromlet.

Resultater

Resultaterne har generelt været fantastiske i form af godt kløverholdigt græs, som fårene gerne spiser. På luftfotoet kan man se marken i foråret 2016. Der var ikke synlige forskelle på de fire forskellige måder at tilså på. Min konklusion er derfor, at det ikke er afgørende, hvor langt det gamle græs er, når man sår, eller om man tromler efter såning.

Vi har derfor i foråret tilsået og gødet alle vores folde med samme gode resultat.

Marken med de fire tilsåningsmåder (droenfoto)

Udover tilsåningen af foldene har vi altså ændret vores markpleje på to områder. Vi

giver NPK et par gange om året, og vi slår foldene, hver gang fårene har græsset. Det giver meget græsslåning, da vi har fårene maksimalt en uge på hver af de syv folde. Det har vi gjort for at mindske udviklingen af orm. Det er en strategi, vi har gode erfaringer med. Vi fik taget ormeprover i foråret 2015 og vi havde ingen orm. De gode græsmarker skyldes sikkert en kombination af såning, gødskning og slåning, men såning af græs oven i det gamle var jeg aldrig gået i gang med uden Hans-Eriks gode råd

Resultaterne af den nye markpleje kan også aflæses på vægten. I tabellen er angivet vores lams 2 og 4 måneders vægt samt tilvæksten mellem måned 2 og 4 i perioden fra 2011 til 2016.

Knap halvdelen af vores folde blev ”omlagt” i foråret 2015 og resten i foråret 2016. Resultatet burde derfor kunne ses fra 4 måneders vægtene i 2015 og især i 2016 (markeret rødt i tabellen).

Gennemsnitlig vægt og tilvækst	2011	2012	2013	2014	2015	2016
2 måneders vægt	24,8	24,9	21,2	24,1	25,9	29,0
4 måneders vægt	33,7	36,3	29,3	33,3	38,1	46,9
Tilvækst måned 3 og 4	8,9	11,4	8,1	9,2	12,2	17,9

Der ses en klar forbedring i tilvæksten det sidste 1½ år. 2 måneders vægten er gået fra ca. 24 kg til 29 kg og 4 måneders vægten fra 33 kg til 42,5 kg. Tilvæksten i måned 3 og 4 – hvor græsset vel har større betydning end fårets mælkeydelse – er vokset fra 9,4 kg til

13,5 kg. (Tallene er gennemsnit over relevante år og kan ikke direkte genfindes i tabellen).

Gennemsnitlig lammevægt 2011-16. Røde tal efter ny markplejestrategi

Det skal bemærkes, at vi var uheldige med vores vædder i 2016, så vi fik kun 4 lam i 2016, hvor vi de andre år har haft mellem 13 og 15 lam. De har dog alle årene gået sammen med 9 – 10 får og gimmere.

Problemerne med centrifugalsprederen

Centrifugalsprederen fik det problem efter at have stået ubrugt i et par måneder, at akslen der driver sprederen rustede totalt fast antageligt på grund af NPK – se billedet.

ve akslen en tynd olie, hver gang jeg har brugt den til gødning. Det har jeg gjort, og den fungerer igen.

Rusten aksel på centrifugalspreder

P. Lindberg – hvor jeg købte sprederen – har rådet mig til at slibe det rustne af og gi-

Skindgarvning

af Mette Marie Lungholt

Jeg får tit spørgsmål mht garvning af skind, så her kommer lidt om mine erfaringer.

Allerførst skal skindet konserveres, hvilket for de fleste vil betyde saltning. Jeg foretrækker at blive hos slagteren og vente til det er overstået, og dermed få skindene med hjem med det samme. Men nogle henter dem senere på dagen. Hvis det er tilfældet, er det vigtigt at slagteren har forsaltet skindene. Jeg synes, det er meget varierende, hvor gode slagterne er til at behandle skindene, og derfor vil jeg hellere have dem

med hjem med det samme.

Hjemme med de afkølede skind skal evt. tilbagesiddende fedtklumper, ben mm fjernes. Skindet bredes ud og lægges fladt på en plade, palle eller lign. der er let skråtstillet (så saft kan løbe af), og der strøes et godt lag stensalt på. Næste skind kan derefter lægges på samme måde ovenpå det første, og så videre. Når stakken bliver for høj, og det bliver svært at holde salt på stakkens kanter, laves en ny stak. Efter 7-14 dage skiftes saltet, og herefter kan skindene hol-

de sig.

Når de skal afsted til garveri rystes saltet af, og skindene pakkes i dobbelt lag plastposer. Der kan godt være mere end ét skind pr pose. Inden de pakkes, så træk i ulden forskellige steder. Hvis den løsnes og går af, er skindene ikke blevet korrekt konserverede og det er spild af tid og penge at sende dem til garveriet.

Hvorfor går det galt og skindene rådner? Mængden af salt har været utilstrækkelig? Her tror jeg personligt også det kan betyde noget, hvis de er meget våde i ulden, så det øverste skind suger saltet fra det underliggende. Prøv at undgå de har ligget på vådt gulv. Hældningen har været for lille? Så saften ikke har kunnet løbe af, men stået som en sø ovenpå skindet. Ingen afkøling ingen saltning i stak? Hvis skindene er varme, går nedbrydningsprocessen i gang, før saltet kan nå at konservere. For tykt fedtlag på skindsiden? Hvis skindet ikke er rensset godt nok af, kan saltet ikke trænge ned og virke hvor det skal.

Hvilke garveri skal man så vælge?

Jeg har erfaring med 2 garverier: Tranås i Sverige og Gerberei Naujoks i Lübeck, Tyskland. Det er begge steder der laver et godt produkt, men det er forskelligt hvad de er gode til.

I Tranås kan man få garvet i fuld uldlængde, eller klippet i 18 mm eller 36 mm. I Lübeck er det muligt både at få fuld uldlængde eller valgfri længde af klipning.

Jeg synes begge garverier er gode til de

klippede versioner. Og der kommer såne-skindene virkelig til deres ret idet de er meget intense med deres mørke klippede farve. Mange er vilde med dem, og det er ikke et produkt folk er vant til at se.

Mht. skind i fuld uldlængde synes jeg man skal tænke sig godt om. For at de bliver gode i Tranås skal ulden være forholdsvis åben ned mellem lokkerne og meget gerne med et krøllet fald. Hvis ulden er meget tæt, får man et tottet kedeligt skind retur. Til gengæld bliver de gode også virkelig flotte.

I Lübeck kæmmer han skindene væsentligt mere end Tranås gør. Det betyder at noget af længden går tabt, og at evt. krøller bliver glattet ud. Til gengæld er de ikke tottede eller kedelige i glansen.

Der kan ses eksempler på de forskellige skindtyper i 25-års Jubilæumsbladet.

Så efter min mening skal man gøre sig meget klart hvilken type produkt man ønsker retur, når man vælger garveri og garvnings-type. Og især skal man være påpasselig med de skind der er meget tætte i ulden, måske de er bedst at få klippet?

Her græsser Såne får—MÅSKE

af Lis Knudsen

I år har jeg fået fuldt udbytte af lam, 2 hold tvillinger, 1 hold trillinger og et enkelt på en første gangs gimmer, lige efter bogen og de er alle mirakuløs livskraftige også de 3 trillinger, selvom størrelsen var lidt uens. Jeg havde sat vædder på en måned tidligere, end jeg plejer og har haft dem alle gående i stalden med lam, og måske derfor fået nogen ekstra tillidsfulde og ”nemme” får og lam, der villigt følger foderspanden.

Alt var godt men så starter balladen, de blev flyttet over på en fold hos min nabo, der har rundet de 90år og er stoppet med at have får, men meget gerne vil have arealet græsset af.

Her var så blevet et hul i hegnet, så et par lam sneg sig ind på min ponyfold ved siden af og det fik jeg ikke lige gjort noget ved med det samme, ville vente til weekenden. Næste dag så gik hele flokken inde hos ponyerne, men fulgte alle igen pænt med tilbage, da jeg kom med spanden og hullet blev repareret.

Dagen efter kom jeg lidt sent hjem (jeg fodre også om sommeren så de er nemmere at fange når man har brug for det), og da jeg åbnede bildøren, stod der 12 forventningsfulde dyr rundt om bilen og ventede på at få lidt korn og prøvede i øvrigt at komme med ind i stuen.

I mine øjne så græsset på folden rigeligt og fint ud, men seancen gentog sig nogle gange. Så der måtte tænkes, det må det da hjælpe at de kommer ned på de storefolde. Den

ene fold havde der ikke været dyr på et år, så her var græsset ekstra godt. Tænkt så gjort, foldene ligger et stykke længere nede af vejen og er meget store med tre folde ved siden af hinanden, hvor jeg sørger for at de 2 yderste afgræsses.

Jeg satte dem ind på den fold længst væk og alt var godt, indtil jeg lidt længere nede parkerede bilen og gik i gang med at slå kanter på den fold hvor mine køer skulle gå, noget der tager en dagstid, da der et ufremkommeligt moseområde i midten. Da jeg kom tilbage til bilen gik mine får og græssede ved siden af bilen og afventede forventningsfuldt en spand korn, tilbage igen med dem og så pyha, gik der lidt tid hvor de blev hvor de skulle. Men så startede de igen, ud på vejen (grusvej) ned langs foldene og ind på den anden fold, hvor de gik det meste af sommeren sidste år og så fremdeles. Dette gav opringninger fra folk der mødte dem på grusvejen og meget tid for mig, med henten får frem og tilbage og til sidst blev især vædderlammene rigtig slemme. - Hmmm en tredje nabo havde spurgt om jeg ville afgræsse hans stykke, der var hegnet til geder med 5 tråde og ekstra kraftig strøm, så de blev taget fra sat derned (der gik ca. en halv time, så stod de i indkørslen igen) – Så er det så heldigt at jeg arbejder i et byggefirma og havde mulighed for at hente nogle kasse-rede byggeplads hegn, der blev delt på midten og på et par timer så havde jeg ud af 7 hegn, lavet 42m hegn sat op foran tråden og

siden er de blevet inde på folden (og har lært det med strømmen). Resten af flokken tager en afstikker mellem de store folde i ny og næ. Men snart skal lammene slagtes og fårene til vædder. Vædderen der i øvrigt pænt bliver på sin fold selvom han nu går alene, efter at min unge Dexter tyr der har holdt ham med selskab, er solgt og flyttede til Jylland - Og byggeplads hegnet flytter jeg hen til deres vinterfold, når den tid kommer, så de andre også lærer at man ikke skal gå igennem el tråden.

Såne får er Danmarks eneste fårace.

Ud fra et ønske om et lave et får som er velegnet til naturpleje (et får der bl.a. ikke gnaver i træernes bark), begyndte landskabsarkitekten Frank Pettersson i 1970'erne arbejdet med det, som senere skulle blive til Sånefåret.

Udgangspunktet var en krydsning mellem Shropshire og Karakul, hvilket giver den karakteristiske sortbrune farve. Senere blev der krydset Rygja Ind, hvilket øgede vomkapaciteten og forbedrede uldkvaliteten. Vomkapaciteten har betydning for, at fåret kan udnytte den mere ydmyge føde fuldt ud, når det bruges i naturplejen.

I 1991 anerkendte myndighederne sånefåret som en selvstændig race. Sånen er den eneste af de ca. 20 fåreracer, som findes i Danmark, der kan kalde sig en dansk race. Navnet Såne blev valgt, fordi avlen startede i landsbyen Såne nær Tikøb ved Esrum sø.

Af hensyn til de sjældne planter afgræsset åsen, så ikke træer og brændenælder tager pladsen for den sjældne og vilde flora.

© ik

Denne fold afgræsset af Såne får fra Koholmosen 28

Fårene starter tidlig forår/ sommer med at komme på græs, når lammene er født.

Omkring juli/august forebygge forekommer hos dyrene.

I august tænde er ved

Medio okrene og om 5 mdr. efter

Medio november

skiftes der fold for at sten af indvoldsorm

ges vædderlammene fra, da at være kønsmodne.

tober sættes avlsvædderen ind til fåkring bliver lammene født.

tages dyrene hjem for vinteren.

Måske

www.saane.dk

Efterskrift

De ligger nu alle i fryseren og kun 2 får, 3 lam og min vædder er tilbage, (vædderen får endnu en sæson, syntes han er for god og rar til

fryseren), og er nu alle tilbage på folden hvor udbryderne startede og på den rigtige side af tråden.

God jul til alle og et forhåbentlig snarligt forår med glade lam på den rigtige side af el hegnet.

42 m begn delt i højden og opsat på bare et par timer

Bestyrelsen

Mette Marie Lungholt
Formand/Såne nyt/avlsudvalg
Tlf. 22 42 63 52 e-mail: spjaette@gmail.com

Anette Fjordvang
Næstformand/Sekretær
Tlf. 21 67 17 81 e-mail: anettefjordvang@gmail.com

Allan Christensen
Kasserer
Tlf. 40 15 31 80 e-mail: acstavnsholt@gmail.com

Hans-Erik Jensen
Webmaster/avlsudvalg
Tlf. 50 46 31 02 e-mail: hejensen48@gmail.com

Vibeke Bille Rasmussen
Avlsudvalg
Tlf. 50 57 68 03 e-mail: vibekebille@gmail.com

Karen Nyholt
Suppleant
Tlf. 62 27 25 19 e-mail: karen@nyholt.dk

Avlsudvalg

Mette Marie Lungholt tlf. 22 42 63 52 e-mail: spjaette@gmail.com
Hans-Erik Jensen tlf. 50 46 31 02 e-mail: hejensen48@gmail.com
Vibeke Bille Rasmussen tlf. 50 57 68 03 e-mail: vibekebille@gmail.com